

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/181/2024
Identifikačné číslo spisu: 7520205117
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:7520205117.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a členov senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Jany Haluškovej v spore žalobcu: O. N., nar. XX. X. XXXX, O., V. C. XX, zastúpený: Advokátska kancelária JUDr. Lukáš Mojsej s.r.o., Košice, Žižkova 19, IČO: 51 417 685, proti žalovanej: UNIQA poisťovňa, a. s., Europská 810/136, Vokovice, Praha 6, Česká republika, IČO: 49 240 480, pôsobiacej na území SR prostredníctvom organizačnej zložky UNIQA poisťovňa, a. s., pobočka poisťovne z iného členského štátu, Krasovského 15, Bratislava, IČO: 53 812 948, zastúpená: CLS Čavojský & Partners, s.r.o., Bratislava, Zochova 6-8, IČO: 36 854 972, o náhradu škody na zdraví, vedenom na bývalom Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. K3 - 7C/77/2020, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 15. mája 2024 sp. zn. 11Co/58/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcovi priznáva náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice - okolie (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) medzitimným rozsudkom č. k. K3 - 7C/77/2020-134 z 12. decembra 2022 vyslovil, že nárok žalobcu na náhradu škody na zdraví proti žalovanej, ako poisťovateľovi zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, je daný. (prvý výrok)

1.1. Rozhodol tak o základe procesného nároku žalobcu, ktorý sa žalobou domáhal zaplatenia sumy 25.341 eur titulom náhrady za bolesť a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, na tom skutkovom základe, že škoda na zdraví mu vznikla v dôsledku zranení, ktoré utrpel pri dopravnej nehode dňa 10. 6. 2018, v čase okolo 3.30 hod., v smere od obce Z. na obec N., v okrese Košice - okolie, na 462 km, ako spolujazdec v motorovom vozidle zn. BMW 7, EVČ: O., ktoré ako vodič viedol H. C., nar. XX. XX. XXXX, ku ktorej došlo tak, že pri prejazde cez kruhový objazd pri obci N. vodič z dôvodu mikrosnánku pokračoval v jazde rovno a prednou časťou narazil do stredového ostrovčeka, cez ktorý vozidlo preletelo, prevrátilo sa cez strechu a zostalo stáť na kolesách mimo cesty vpravo, vodič v danom úseku jazdil nedovolenou rýchlosťou v rozmedzí 102,7 až 113,4 km/h, pričom pred kruhovým

objazdom je rýchlosť jazdy obmedzená zvislým dopravným značením na 50 km/h, pričom utrpel vnútrokľbovú zlomeninu vonkajšej kľbovej plochy dolného konca ľavej stehnovej kosti, zlomeninu tela 6, 7 a 10 hrudníkového stavca, zlomeninu trňového výbežku siedmeho krčného stavca a prvého hrudníkového stavca, zlomeninu priečného výbežku štvrtého a piateho hrudníkového stavca, zlomeninu šiesteho rebra vľavo, pomliaždenie pľúc vľavo, krvácanie do ľavej pohrudnicovej dutiny, ľahký otras mozgu, tržnú ranu v pravej temennej oblasti hlavy a povrchové tržné rany na pravom ramene. Podľa nasledovnej argumentácie žalobcu bol vodič predmetného motorového vozidla oslobodený spod obžaloby, nakoľko skutok, ktorý sa stal, nie je trestným činom. V súvislosti s predmetnou dopravnou nehodou a následným ublížením na zdraví, si výzvou na zaplatenie z 12. 5. 2020 neúspešne uplatnil u žalovanej z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou predmetného motorového vozidla nárok na jednorazové odškodnenie bolesti v rozsahu 710 bodov podľa znaleckého posudku z 22. 7. 2018, čo predstavuje 13.547 eur a na náhradu za SSU v rozsahu 540 bodov podľa znaleckého posudku z 30. 4. 2020, čo predstavuje 11.794 eur.

1.2. Súd prvej inštancie posudzoval základ uplatneného procesného nároku žalobcu podľa ustanovení § 2 písm. f) a g), § 4 ods. 1 a 2, § 5 ods. 1 písm. b) bod 2. a § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení účinnom v čase dopravnej nehody, t. j. XX. X. XXXX, a dospel k záveru o jeho danosti, keď uviedol, že žalovaná je vo veci vecne legitimovaná, keďže ide o osobitnú právnu úpravu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a cit. zákon v § 5 ods. 1 výslovne upravuje, že ak poisťovňa neustanovuje inak, poisťovateľ nenahradí za poisteného škodu, ak ide o zodpovednosť za škodu podľa § 4 ods. 2 písm. b) až d) vzniknutú držiteľovi, vlastníkovi alebo prevádzkovateľovi motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená, a contrario teda uhradí škodu podľa § 4 ods. 2 písm. a), teda škodu na zdraví vzniknutú držiteľovi, vlastníkovi alebo prevádzkovateľovi motorového vozidla. Nestotožnil sa s výkladom ust. § 430 Občianskeho zákonníka zo strany žalovanej, a jeho aplikáciou na danú vec, keďže citované ustanovenie upravuje prenesenie zodpovednosti z prevádzkovateľa dopravného prostriedku na osobu, ktorá dopravný prostriedok použila bez vedomia alebo proti vôli prevádzkovateľa, a ani s potrebou aplikácie ust. § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka na danú vec.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 15. mája 2024 sp. zn. 11Co/58/2023 rozhodol tak, že rozsudok potvrdil. (I. výrok)

2.1. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého medzitémneho rozsudku a uviedol, že súd prvej inštancie podľa zistenia odvolacieho súdu v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol čoho sa žalobca domáhal i aké bolo procesné stanovisko žalovanej k žalobe; z ich tvrdení a argumentácie výstižne vyseletoval podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty a vo vzťahu k rozhodujúcim sporným skutočnostiam podrobne ozrejmil tiež aké zistenia vyplynuli z toho - ktorého z vykonaných dôkazov. Zistené skutočnosti následne zrozumiteľne a v súlade so zásadami formálnej logiky premietol do rozhodujúcich skutkových záverov a z nich právnymi úvahami zdôvodnil výber právnych noriem, ktoré aplikoval, a tiež aj konkrétne následky, ktoré z nich za daného skutkového stavu vyvodil. Vysporiadal sa v podstatnom s relevantnými tvrdeniami strán konania, ktoré sa týkali otázky danosti základu procesného nároku žalobcu na náhradu škody na zdraví, ktorá má byť krytá z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

2.2. Odvolací súd v intenciách odvolaním vymedzeného zamerania odvolacieho prieskumu konštatoval, že dôvody, na ktorých podľa odôvodnenia napadnutého medzitémneho rozsudku o základe procesného nároku žalobcu spočíva rozhodnutie súdu prvej inštancie, považuje za vecne správne, keďže na danú vec správne aplikoval špeciálnu právnu úpravu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorej výkladom (argumentum) z opaku (a contrario) dospel k správne právnemu záveru o povinnosti žalovanej ako poisťovateľa nahradiť za vodiča ako poisteného z poistenia zodpovednosti žalobcovi ako poškodenému, ktorý bol zároveň vlastníkom a prevádzkovateľom motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená, nárok na náhradu škody na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. Inými slovami, poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa zásadne vzťahuje na zodpovednosť za škodu prevádzkovateľa a vodiča motorového vozidla. Poistený, teda ten, na ktorého zodpovednosť sa vzťahuje poistenie zodpovednosti, ktorým môže byť prevádzkovateľ motorového vozidla, a takisto samotný

vodič, ktorý v čase škodovej udalosti sedí za volantom vozidla, a na ktorého možno nazerať ako na toho, kto má priamy vplyv na vznik poistnej udalosti, má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené aj preukázané nároky na náhradu škody vrátane škody na zdraví a nákladov pri usmrtení. Zákon osobitne vymedzuje poškodeného ako osobu, ktorej bola prevádzkou motorového vozidla spôsobená škoda. Vymedzenie poškodeného v ust. § 2 písm. g) cit. zákona nemožno považovať za presné, pretože nárok osoby, ktorej bola prevádzkou motorového vozidla spôsobená škoda, na náhradu škody vyplýva z príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka (§ 427 a nasl.). Poškodeným môže byť aj vlastník motorového vozidla, ktorému bola prevádzkou vozidla spôsobená škoda na zdraví, avšak len za podmienky, že v dobe vzniku škody vozidlo viedla iná osoba (pozri ust. § 5 ods. 1 písm. a) cit. zákona; por. Fekete, I., Ekonomický a právny poradca podnikateľa, 2/2002. Zákony a komentáre, Povinné zmluvné poistenie. Bratislava, 13-14s a 27s). Pasívna vecná legitimácia žalovanej v spore je daná podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. Priamy nárok poškodeného znamená, že ak mu bola spôsobená škoda prevádzkou motorového vozidla, môže si vybrať, či nárok na náhradu škody uplatní voči škodcovi (poistenému), alebo poisťovateľovi alebo proti obom naraz.

2.3. Špeciálna právna úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v ust. § 4 ods. 2 písm. a) a § 5 ods. 1 cit. zákona teda výslovne stanovuje, že poisťovateľ nenahradí za poisteného škodu na zdraví iba v prípade, ak ide o zodpovednosť za škodu, ktorú utrpel vodič motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená. Je tomu tak preto, že z poistenia zodpovednosti sa hradí škoda inému, ktorým nemôže byť samotný škodca. Z charakteru objektívnej zodpovednosti prevádzkovateľa, ktorý zodpovedá za škodu spôsobenú povahou prevádzky dopravného prostriedku voči každému „neprevádzkovateľovi“, však vyplýva, že aj vodič, ktorý v dôsledku povahy dopravného prostriedku, ktorého nie je sám prevádzkovateľom, spôsobí nehodu a vznikne pritom jemu samému ujma, má právo na jej náhradu voči prevádzkovateľovi. Túto situáciu je však potrebné posúdiť vo vzťahu k § 441 OZ, keď je nevyhnutné zhodnotiť mieru spoluzavinenia poškodeného - vodiča na vzniku škody. V preskúmvanej veci však bola škoda na zdraví spôsobená vodičom spolujazdcom, ktorý bol zhodou okolností vlastníkom motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda na jeho zdraví spôsobená. Možno preto uzavrieť, že výluka z poistenia zodpovednosti sa v danej veci neuplatní. Vzhľadom na vyššie uvedené, bola obrana žalovanej založená na názore o nedostatku vecnej legitimácie z dôvodu splnutia povinnosti a práva v osobe žalobcu bezpredmetná, keďže nešlo o prípad náhrady škody na zdraví, ktorú utrpel vodič motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená (t. j. prípad, kedy by bol žalobca ako vlastník motorového vozidla v čase vzniku škodovej udalosti a škody na svojom zdraví aj jeho vodičom).

2.4. Pokiaľ išlo o obranu žalovanej založenú na názore, že nie sú splnené podmienky pre vznik zodpovednosti vodiča ani podľa všeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu (§ 420 ods. 1 OZ), keďže je potrebné uprednostniť osobitnú úpravu obsiahnutú v § 420 ods. 2 OZ, ktorá vylučuje priamu zodpovednosť vodiča, odvolací súd konštatoval, že s týmto nahliadaním žalovanej na danú vec nesúhlasí, keďže medzi žalobcom ako prevádzateľom motorového vozidla a vodičom ako škodcom nebol žiaden pracovnoprávny ani iný vzťah, ktorý by odôvodňoval aplikáciu ust. § 420 ods. 2 OZ, navyše za situácie, ak podľa skutkových tvrdení žalovanej bola dôvodom na jeho aplikáciu nespôsobilosť žalobcu plniť si svoje povinnosti vodiča, z ktorého dôvodu v skorých ranných hodinách „použil“ inú osobu ako vodiča za účelom návštevy zariadenia rýchleho občerstvenia, teda nie za účelom výkonu činnosti žalobcu, ktorá by napr. nejako súvisela so samotnou prevádzkou O. v Michalovciach, jej zásobovaním, servisom zariadení, dodávateľskými vzťahmi a podobne, ako to predpokladá hypotéza ust. § 420 ods. 2 OZ. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25Cdo/1855/2012, v ktorom sa najvyšší súd snažil preklenúť niektoré nedokonalosti tejto právnej úpravy. V tomto rozhodnutí sa uvádza, že táto zodpovednosť právnickej či fyzickej osoby sa uplatní nielen v prípadoch, kedy škoda bola spôsobená ich zamestnancom, ale aj vtedy, ak bola spôsobená inými osobami, ktoré podnikateľský subjekt použil na svoju činnosť. Podmienkou preto nie je priamy (zmluvný) vzťah toho, kto škodu spôsobil voči podnikateľovi. Takzvaná osoba použitá na činnosť nevykonáva prácu vo vlastnom mene a na vlastné riziko, ale pre právnickú alebo fyzickú osobu, podľa jej príkazov, pokynov, poprípade v jej záujme. Podstatné je, či v konaní (činnosti) toho, kto škodu spôsobil (použitej osoby), možno identifikovať vecnú, časovú a miestnu súvislosť s činnosťou právnickej osoby, prípadne fyzickej osoby, teda či nejde o konanie, ktorým škodca sledoval svoj vlastný

záujem; rozhoduje vnútorný (účelový) vzťah konania, pri ktorom vznikla škoda k činnosti právnickej či fyzickej osoby, ktorú vykonáva. Priama zodpovednosť toho, kto škodu spôsobil nastáva len v prípade, že jeho konanie, ktorým bola spôsobená škoda, nespadá do rámca činnosti právnickej alebo fyzickej osoby, pre ktorú činnosť vykonával.

2.5. Pokiaľ išlo o odvoláciu argumentáciu súvisiacu so vzdaním sa nároku na náhradu škody zo strany žalobcu vo vzťahu k vodičovi ako škodcovi, odvolací súd poukázal na právnu úpravu týkajúcu sa vzdania sa práva inštitucionálne obsiahnutú v ust. § 574 OZ, podľa ktorej sa môže veriteľ s dlžníkom dohodnúť, že sa vzdáva svojho práva alebo že dlh odpúšťa; táto dohoda sa musí uzavrieť písomne, inak by bola neplatná (§ 40 OZ), pričom právne účinky z dohody nastanú len vo vzťahu veriteľa a dlžníka, ktorí uzavreli dohodu. Z tohto dôvodu, keďže prípadná dohoda o vzdaní sa práva medzi žalobcom a škodcom, ku ktorej platnému uzavretiu však vzhľadom na nedodržanie jej písomnej formy nedošlo, by nebola voči žalovanej účinná, bola odvolacia argumentácia žalovanej v tejto časti bezpredmetná. Vzhľadom na uvedené odvolací súd napadnutý medzitýmny rozsudok ako vecne správny postupom podľa ust. § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj ako „dovolaťel“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodňoval § 420 písm. f), § 421 ods. 1 písm. a), § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Uviedol, že po oboznámení sa s odôvodnením rozsudku (najmä bodov 20 - 22 rozsudku) nie je zrejmé ako odvolací súd dospel k záveru, že pasívna vecná legitímácia žalovaného je v tomto prípade daná; z odôvodnenia rozsudku nie je zřejmý myšlienkový postup, ktorý odvolací súd k tomuto záveru doviedol, a preto je tento arbitrárny. Ak je však týmto myšlienkovým postupom výklad obsiahnutý v bode 20 - 22 rozsudku, ktorého záverom je, že v posudzovanom prípade nedošlo k splnutiu práva na náhradu škody a povinnosti túto škodu uhradiť z dôvodu, že žalobca ako prevádzkovateľ vozidla nebol v čase vzniku tejto škody vodičom tohto vozidla, potom je zřejmé, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, nakoľko súhlasil s tým, že v konaní nebolo preukázané splnenie podmienok na aplikovanie postupu podľa ustanovenia § 430 Občianskeho zákonníka, a preto H. C. ako vodič nezodpovedá za spôsobenú škodu na základe ustanovenia § 430 Občianskeho zákonníka, ale zodpovedným na základe objektívnej zodpovednosti podľa § 427 Občianskeho zákonníka zostal žalobca ako prevádzkovateľ vozidla. Súd prvej inštancie v 29. bode rozsudku poukázal na to, že vodič vozidla (v tomto prípade H. C.) zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla aj na základe zavinenia, za podmienok uvedených v ustanovení § 420 Občianskeho zákonníka, tak ako súd prvej inštancie uviedol aj v iných ustanoveniach odôvodnenia rozsudku. Žalovaný si je (a aj bol) vedomý toho, že zodpovednosť vodiča môže byť daná aj podľa ustanovenia § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka, preto vo svojich vyjadreniach poukázal na to, že vzhľadom na okolnosti daného prípadu, nie sú splnené podmienky na založenie zodpovednosti vodiča ani podľa všeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu (§ 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka), keďže je potrebné uprednostniť osobitnú úpravu obsiahnutú v ustanovení § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorá vylučuje priamu zodpovednosť vodiča podľa odseku 1 citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka. Žalovaný považoval úvahu súdu prvej inštancie uvedenú v 30. bode rozsudku ohľadom podmienok aplikácie ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka za nesprávnu najmä vo vzťahu k podmienkam aplikácie časti ustanovenia za bodkočiarkou (t. j. ustanovenie, ktoré upravuje, že zodpovednosť podľa pracovnoprávných predpisov nie je dotknutá). Mal za to, že vzhľadom na skutkové okolnosti zistené na základe vykonaného dokazovania možno jednoznačne konštatovať, že boli splnené podmienky pre aplikovanie ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka, na základe ktorého za škodu, ktorá bola spôsobená pri dopravnej nehode nezodpovedá vodič motorového vozidla, ale fyzická osoba (žalobca), ktorá použila tohto vodiča pri realizácii svojej činnosti; z citovaného ustanovenia vyplýva, že tieto osoby (v tomto prípade vodič vozidla) samé za škodu takto spôsobenú podľa tohto zákona nezodpovedajú. Z dôvodu splnutia práva a povinnosti v osobe žalobcu, žalobca nebude mať nárok na poskytnutie plnenia zo strany žalovaného ako poisťovateľa (uvedený záver je dôsledkom nielen toho, že žalobca sa nebude považovať na účely zákona o PZP za poškodeného, pretože nie sú kumulatívne splnené podmienky upravené v ustanovení § 2 písm. g) zákona o PZP, ale je aj prejavom primeraného aplikovania výluky z poistenia upravenej v ustanovení § 5 ods. 1 písm. a) zákona o PZP, keďže danú činnosť - vedenie vozidla - nevykonával sám, ale prostredníctvom iného, ale je potrebné na to nahliadať akoby danú činnosť vykonával sám). Zodpovednostné vzťahy medzi vodičom H. C. ako škodcom a žalobcom ako poškodeným nie sú

ustanovením § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka dotknuté, pričom navzájom medzi sebou sa vysporiadajú podľa povahy vzťahu, ktorý medzi nimi existoval (ak išlo o občianskoprávny vzťah vysporiadajú sa aj podľa § 440 Občianskeho zákonníka, ak išlo o pracovnoprávny vzťah vysporiadajú sa podľa Zákonníka práce a pod.). Mal za to, že závery rozsudku sú nepreskúmateľné. Navyše odvolací súd nielen vec nesprávne právne posúdil, ale sa nedôvodne odchyľil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, pokiaľ ide o podmienky aplikovania zodpovednosti podľa ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a to aj vo vzťahu k osobitným prípadom zodpovednosti, vrátane zodpovednosti podľa ustanovenia § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka. Mal za to, že neboli splnené podmienky na založenie zodpovednosti vodiča ani podľa všeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu (§ 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka), keďže je potrebné uprednostniť osobitnú úpravu obsiahnutú v ustanovení § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorá vylučuje priamu zodpovednosť vodiča podľa odseku 1 tohto ustanovenia Občianskeho zákonníka.

3.2. Vzhľadom na vyššie uvedené, navrhol dovolaciemu súdu rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za vecne a právne správne, a preto dovolaciemu súdu navrhol dovolanie ako neprípustné odmietnuť, prípadne ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je potrebné v zmysle § 448 CSP zamietnuť.

6. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť

vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Z hľadiska obsahového (§ 124 ods. 1 CSP) dovolateľ v dovolaní nenamietal chyby a nesprávnosti v procese prejednávania sporu (v procedúre jeho vedenia) zo strany odvolacieho súdu, ale naopak zreteľne namietal nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené zo zákazom svojvoľného postupu, a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

13.1. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľovi nebolo zrejmé ako odvolací súd dospel k záveru, že pasívna vecná legitímácia žalovaného je v tomto prípade daná; z odôvodnenia rozsudku 2 nie je zrejmý myšlienkový postup, ktorý odvolací súd k tomuto záveru doviedol, a preto považoval tento rozsudok za arbitrárny. Mal zároveň za to, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, nakoľko súhlasil s tým, že v konaní nebolo preukázané splnenie podmienok na aplikovanie postupu podľa ustanovenia § 430 Občianskeho zákonníka, a preto H. C. ako vodič nezodpovedá za spôsobenú škodu na základe ustanovenia § 430 Občianskeho zákonníka, ale zodpovedným na základe objektívnej zodpovednosti podľa § 427 Občianskeho zákonníka zostal žalobca ako prevádzkovateľ vozidla.

13.2. Dovolací súd poukazuje na body 20 - 22 rozhodnutia odvolacieho súdu, v zmysle ktorých odvolací súd konštatoval, že v preskúmvanej veci bola škoda na zdraví spôsobená vodičom spolujazdcovi, ktorý bol zhodou okolností vlastníkom motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda na jeho zdraví spôsobená, pričom bolo možné preto uzavrieť, že výluka z poistenia zodpovednosti sa v danej veci neuplatní. Vzhľadom na čo, dospel k záveru, že obrana žalovanej založená na názore o nedostatku vecnej legitímácie z dôvodu splnenia povinnosti a práva v osobe žalobcu je bezpredmetná, keďže nešlo o prípad náhrady škody na zdraví, ktorú utrpel vodič motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená (t. j. prípad, kedy by bol žalobca ako vlastníkom motorového vozidla v čase vzniku škodovej udalosti a škody na svojom zdraví aj jeho vodičom).

13.3. Dovolací súd uvádza, že vo všeobecnosti vecná legitímácia (aktívna na strane žalujúcej, pasívna na strane žalovanej) je stav vyplývajúci z hmotného práva. Predstavuje hmotnoprávny vzťah strany sporu k prejednávanej veci a má ju ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu (subjektom oprávneným, resp. subjektom povinným), o ktorom sa v konaní rozhoduje.

13.4. Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákona) poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky na náhradu a) škody na zdraví, inej ujmy a nákladov pri usmrtení, b) škody vzniknutej poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou vecí, c) účelne vynaložených nákladov spojených s právnym zastúpením pri uplatňovaní nárokov podľa písmen a), b) a d), ak

poisťovateľ nespĺnil povinnosti uvedené v § 11 ods. 6 písm. a) alebo písm. b) alebo poisťovateľ neoprávnené odmietol poskytnúť poisťné plnenie, alebo neoprávnené krátil poskytnuté poisťné plnenie, d) ušlého zisku.

13.5. Podľa § 2 písm. g) až i) zákona je poškodeným ten, kto utrpel prevádzkou motorového vozidla škodu vrátane inej ujmy a má nárok na náhradu škody vrátane inej ujmy podľa tohto zákona. Škodovou udalosťou je skutočnosť, ktorá môže byť dôvodom vzniku práva poškodeného na plnenie poisťovateľa alebo kancelárie a poisťnou udalosťou vznik povinnosti poisťovateľa alebo kancelárie nahradiť vzniknutú škodu vrátane inej ujmy.

13.6. Podľa § 15 ods. 1 veta prvá zákona, náhradu škody vrátane inej ujmy uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody vrátane inej ujmy priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať; ak ide o škodu vrátane inej ujmy spôsobenú motorovým vozidlom jazdnej súpravy tvorenej ťažným vozidlom a prípojným vozidlom, poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody vrátane inej ujmy priamo voči poisťovateľovi, ktorý poisťil prípojné vozidlo, ak ťažné vozidlo nie je možné identifikovať.

13.7. Podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona, ak poisťná zmluva neustanovuje inak, poisťovateľ nenahradí za poisteného škodu vrátane inej ujmy, ak ide o zodpovednosť za škodu vrátane inej ujmy, ktorú utrpel vodič motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda vrátane inej ujmy spôsobená.

13.8. Podľa § 5 ods. 1 písm. b) bod 2. zákona, ak poisťná zmluva neustanovuje inak, poisťovateľ nenahradí za poisteného škodu, ak ide o zodpovednosť za škodu podľa § 4 ods. 2 písm. b) až d) vzniknutú držiteľovi, vlastníkovi alebo prevádzkovateľovi motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená.

14. Ustanovenie § 5 ods. 1 písm. b) bod 2. zákona osobitným spôsobom upravuje prípad, kedy prevádzkovateľ motorového vozidla, ktorým bola škoda spôsobená a poškodený, sú tou istou fyzickou osobou. Toto ustanovenie predstavuje výnimku z pravidla vyplývajúceho z § 4 ods. 2 zákona, podľa ktorého platí, že poisťovňa nahrádza za poisteného (prevádzkovateľa a vodiča) zo zákonného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovým vozidlom škodu inému, t. j. osobe odlišnej od prevádzkovateľa a vodiča. Uvedená výnimka považuje za škodu spôsobenú inému aj škodu na zdraví alebo smrť prevádzkovateľa motorového vozidla, ak škoda bola spôsobená prevádzkou tohto vozidla a ak prevádzkovateľ tohto motorového vozidla v čase vzniku skutočnosti, ktorou bola škoda spôsobená, sám motorové vozidlo nevedol.

15. Obdobnú právnu úpravu obsahovala aj vyhláška č. 423/1991 Zb., ktorou sa ustanovuje rozsah a podmienky zákonného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Vo vzťahu k tejto právnej úprave riešil najvyšší súd tiež otázku vecnej legitímácie poisťovne (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/490/2015 z 31. mája 2017) a vyslovil, že ustanovenie § 3 ods. 2 vyhlášky osobitným spôsobom upravuje prípad, kedy prevádzkovateľ motorového vozidla, ktorým bola škoda spôsobená a poškodený, sú tou istou fyzickou osobou. Toto ustanovenie predstavuje výnimku z pravidla vyplývajúceho z § 4 ods. 2 citovanej vyhlášky, podľa ktorého platí, že poisťovňa nahrádza za poisteného (prevádzkovateľa a vodiča) zo zákonného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovým vozidlom škodu inému, t. j. osobe odlišnej od prevádzkovateľa a vodiča. Uvedená výnimka považuje za škodu spôsobenú inému aj škodu na zdraví alebo smrť prevádzkovateľa motorového vozidla, ak škoda bola spôsobená prevádzkou tohto vozidla a ak prevádzkovateľ tohto motorového vozidla v čase vzniku skutočnosti, ktorou bola škoda spôsobená, sám motorové vozidlo nevedol. Táto zákonná úprava v sebe nepochybne zahŕňa aj existenciu zákonných predpokladov zodpovednosti prevádzkovateľa za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa § 427 a nasl. OZ (vznik škody vyvolanej osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku a existenciu príčinnej súvislosti medzi osobitnou povahou prevádzky a spôsobenou škodou). Pri splnení podmienok uvedených v tomto ustanovení sa teda predpokladá jednak to, že škoda na zdraví takto spôsobená prevádzkovateľovi sa považuje za škodu spôsobenú inému, a súčasne tiež to, že sú splnené zákonné podmienky zodpovednosti prevádzkovateľa za túto škodu v zmysle § 427 a nasl. OZ (logicky prevádzkovateľ nemôže v takomto prípade zodpovedať za škodu sám sebe). Ak preto ide o prípad podľa § 3 ods. 2 vyhlášky č. 423/1991 Zb., treba mať za to, že sú splnené všetky vyhláškou požadované podmienky, vrátane, že poistený (prevádzkovateľ) za túto škodu zodpovedá, za splnenia

ktorých je poisťovňa povinná prevádzkovateľovi ako osobe poškodenej nahradiť ním uplatnené a preukázané nároky na náhradu škody na zdraví rovnako, ako by išlo o plnenie inému (§ 3 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 423/1991 Zb.).“

16. Uvedený výklad je použiteľný aj na právnu úpravu, účinnú v čase vzniku škody v prejednávanej veci.

17. Pokiaľ ide o prvú námietku žalovaného treba uviesť, že odvolací súd vychádzal správne pri riešení otázky, či sú splnené zákonné podmienky, za ktorých má žalobca ako prevádzkovateľ (poistený) a súčasne poškodená osoba právo, aby mu poisťovňa nahradila ním uplatnené a preukázané nároky na náhradu škody na zdraví.

18. K druhej námietke dovolateľa, týkajúcej sa nesprávnej aplikácie § 420 ods. 2 OZ dovolací súd uvádza, že najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/162/2019 z 30.novembra 2021 interpretoval § 420 ods. 2 OZ, pričom vyslovil, že uvedené ustanovenie vyjadruje pravidlo, že pokiaľ niekto spôsobí škodu pri vykonávaní činnosti, ktorú vykonával pre inú osobu, nezodpovedá za túto škodu sám, ale zodpovedá ten, za koho túto činnosť vykonával. Vo svojej podstate nejde o všeobecnú zodpovednosť za škodu, ale o osobitnú situáciu, kedy sa zodpovedá za iného. Zákon teda presúva zodpovednosť zo subjektu, ktorý svojím konaním spôsobil škodu tretej osobe (tzv. pomocník ako osoba použitá pri činnosti niekoho iného) na iný subjekt, na tzv. poverovateľa (principála), teda osobu, ktorá pomocníka na výkon svojej činnosti použila.

18.1. Splnenie podmienok v § 420 ods. 2 OZ má za následok, že namiesto protiprávne konajúceho pomocníka, ktorý spôsobil škodu, zodpovedá voči tretej osobe jeho poverovateľ. Na strane pomocníka musia byť splnené predpoklady vzniku zodpovednosti za spôsobenú škodu a táto jeho zodpovednosť voči tretej osobe sa následne pričíta poverovateľovi ako osobe, ktorá ho použila pri svojej činnosti. Spravidla pre presun tejto zodpovednosti existujú dva dôvody, a to ochrana zamestnancov pred priamymi deliktými nárokmi tretích osôb, čo sa vzťahuje aj na pomocníkov a povinnosť poverovateľa znášať negatívne dôsledky vyplývajúce z rizika jeho činnosti, teda obdobný dôvod, akým sa zdôvodňuje objektívna zodpovednosť podľa osobitných skutkových podstát (napríklad § 420a a § 421a OZ).

18.2. Pomocníkom môže byť akákoľvek osoba vykonávajúca pre poverovateľa určitú činnosť odplatne alebo bezodplatne, opakovane alebo jednorazovo, a to aj keby nebola jeho zamestnancom. Pomocníkom tak môžu byť nie len zamestnanci vykonávajúci prácu podľa pracovných zmlúv a dohôd, ale tiež dobrovoľníci a iné osoby vykonávajúce činnosť podľa pokynov poverovateľa.

18.3. Pomocníkom však nie je bez ďalšieho akýkoľvek zástupca či zmluvná strana poverovateľa, ktorá vykonáva pre poverovateľa určitú činnosť (taxislužba, doručovateľ, advokát, mandatár, zhotoviteľ alebo subdodávateľ). Právna teória rozlišuje samostatných a nesamostatných pomocníkov, pričom pomocníkom v zmysle § 420 ods. 2 OZ sú len nesamostatní pomocníci (Trojčáková, V. Zodpovednosť za škodu voči tretím osobám spôsobenú pomocníkom a poistenie zodpovednosti za škodu. Súkromné právo, 6/2019, s. 244 - 250 s ďalšími odkazmi).

18.4. Samostatní pomocníci realizujú činnosť pre poverovateľa, robia tak však bez jeho výraznejšej ingerencie, samostatne, na vlastné riziko a vlastnú zodpovednosť. Poverovateľ nad výkonom činnosti samostatného pomocníka nevykonáva kontrolu a ani neudeľuje pokyny v takej miere, aby bolo spravodlivé pripísať mu zodpovednosť za protiprávne konanie pomocníka. Preto poverovateľ za jeho protiprávne konanie nezodpovedá. Ak sa totiž pomocník zaviazal vykonávať určitú činnosť pre poverovateľa samostatne, vyvoláva tým v poverovateľovi, ale aj v tretích osobách legitímne očakávanie, že bude vykonávať túto činnosť „na vlastné riziko“ a tým bude sám znášať negatívne dôsledky svojho protiprávneho konania aj voči tretím stranám. Opačný výklad by mohol viesť k neprímerane širokej zodpovednosti poverovateľa za cudzie protiprávne konanie.

18.5. Nesamostatným pomocníkom je taký pomocník využitý pri činnosti poverovateľa, ktorý koná pod kontrolou poverovateľa a podľa jeho pokynov a ktorý ani z pohľadu tretích osôb nevystupuje samostatne a na vlastné riziko. Právny vzťah, na základe ktorého túto svoju činnosť pre poverovateľa vykonáva, nie je dôležitý. Inak by bolo možné, aby sa poverovateľ jednoducho vyhol svojej zodpovednosti za škodu voči tretím osobám pri jeho činnosti voľbou vnútorného právneho vzťahu medzi ním a jeho pomocníkmi. V takomto prípade sa poverovateľovi pričíta škoda, ktorá bola spôsobená nesamostatným

pomocníkom porušením jeho povinností.

18.6. Rozlíšenie medzi samostatnými a nesamostatnými pomocníkmi je v § 420 ods. 2 OZ zvýraznené aj podmienkou, aby šlo o pomocníka, ktorý bol využitý pri činnosti poverovateľa. Tento pomocník má teda nielen vykonávať činnosť pre poverovateľa, ale aj z pohľadu tretích osôb má ísť o vykonávanie činnosti poverovateľa, pri ktorej bola spôsobená škoda. Podstatné je teda to, či konanie toho kto škodu spôsobil, nepostrádalo miestny, časový a vecný vzťah k plneniu úloh poverovateľa v rámci jeho činnosti, teda či nešlo o konanie, ktorým by škodca sledoval svoj vlastný záujem. Podstatné je, či pri činnosti, ktorou bola škoda spôsobená, sledoval škodca z objektívneho i subjektívneho hľadiska plnenie úloh poverovateľa.

19. V preskúmvanej veci bolo výsledkami vykonaného dokazovania preukázané, že medzi žalobcom ako prevádzateľom motorového vozidla a vodičom ako škodcom nebol žiaden pracovnoprávny ani iný vzťah, ktorý by odôvodňoval aplikáciu ust. § 420 ods. 2 OZ, navyše za situácie, ak podľa skutkových tvrdení žalovanej bola dôvodom na jeho aplikáciu nespôsobilosť žalobcu plniť si svoje povinnosti vodiča, z ktorého dôvodu v skorých ranných hodinách „použil“ inú osobu ako vodiča za účelom návštevy zariadenia rýchleho občerstvenia, teda nie za účelom výkonu činnosti žalobcu, ktorá by napr. nejako súvisela so samotnou prevádzkou O. v Michalovciach, jej zásobovaním, servisom zariadení, dodávateľskými vzťahmi a podobne, ako to predpokladá hypotéza ust. § 420 ods. 2 OZ. V danom prípade bol vodič osobou nezištne vypomáhajúcim žalobcovi, vykonával pre neho v podstate spoločenskú úsluhu. Takúto osobu nemožno považovať za pomocníka.

20. Vzhľadom na vyššie uvedené možno konštatovať správnosť právnych záverov odvolacieho súdu, ak konštatoval, že súd prvej inštancie na danú vec správne aplikoval špeciálnu právnu úpravu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorej výkladom (argumentum) z opaku (a contrario) dospel k správne právnemu záveru o povinnosti žalovanej ako poisťovateľa nahradiť za vodiča ako poisteného z poistenia zodpovednosti žalobcovi ako poškodenému, ktorý bol zároveň vlastníkom a prevádzkovateľom motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená, nárok na náhradu škody na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. Preto argumentácia žalovanej uvedená v dovolaní, výsledkom ktorej bol záver o neexistencii povinnosti poisťovne plniť žalobcovi ním uplatnenú škodu na zdraví z poistenia zodpovednosti, je preto v danom prípade nesprávna, ktorá nemá oporu v platných právnych predpisoch.

21. Obsah spisu vedeného v preskúmvanej veci v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľa, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím súdu prvej inštancie, nemožno považovať za neodôvodnený. Podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu náležitosti v zmysle § 393 CSP. Ako už bolo uvedené vyššie, za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že súdy neodôvodnili svoje rozhodnutia podľa predstáv dovolateľa.

22. Z uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie uplatnené podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP zamietol ako nedôvodné (§ 448 CSP).

23. Aplikujúc zásadu úspechu v konaní (§ 255 ods. 1 v spojení s § 453 ods. 1 CSP) vznikol nárok na náhradu trov dovolacieho konania v dovolacom konaní úspešnému žalobcovi voči v dovolacom konaní neúspešnému dovolateľovi. Z obsahu spisu vznik trov dovolacieho konania u žalobcu preukázaný je, preto dovolací súd žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania priznal v plnom rozsahu.

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.